

Archívumunk kincsei

Az ideai esztendő során is rendkívül kevés csapadék hullott hazánk területén, dobogós helyezett aszályval küzdöttünk ismét. Öröm az ürmében, hogy egyre jobban hallatszanak azok az régi és új hangok, melyek a problémára és annak visszafordíthatatlan környezeti, társadalmi és gazdasági hatásaira hívják fel a közvélemény és a döntéshozók figyelmét. Teszik ezt immáron nemcsak a közvetlenül érintett agrárszereplők fórumain, szakmai közösségeiben, hanem az országos médiában is. Jól tudjuk, a téma nem újkeletű. Mi sem jelzi ezt jobban, mint hogy folyamatosan szerepel az *Erdészeti Lapok* hasábjain, különösen az utóbbi időkben. Folyóiratunk archív lapszámaiban böngészve azonban szép számmal akadnak a témakörben történeti távlatban megjelent cikkek, viták és vélemények is. Ezekből villantunk fel néhányat az alábbiakban.

Az 1835. március havi lapban *Érkövy Adolf* jegyzi székfoglalóján elhangzott kérdésekre válaszáat „Az erdők mint esőzési tényezők, a síkföldön” címmel.

„Lám, az erdős Norvégiában, melynek pedig 2/3-a erdő, a múlt évben szintén termésvészto szárazság volt. Én tehát másképp fogom fel a dolgot, s azt mondom: az ez évi angolországi aszályosság megczáfolhatatlanul mutatja, hogy az emelkedett földomborzat, hegyek, tenger közelsége és erdőségek az esőzési előnynek lényeges tényezői ugyan, de – s itt figyelmet kérek – a legfőbb tényező elvégre is a szélirány. Igen helyesen mondja tisztelt tagtársunk Dr. Pólya úr, hogy a folyó évben a déli légáramlás nem útközvén Anglia felett az éjszakiba, esőt nem adbatott. Esőzési tekintetben tehát a szélirány döntő befolyását elfogadva, megértjük, miért volt szárazság az erdős Szerémben akkor, mikor a fállan Alföldön esett; – miért ütötte fel tanyáját az aszályosság az erdős Szepesben, s a még erdősebb Norvégiában, miért szakadt az eső 1862-ki őszön Angliában, s miért zárdtak be az egek csatornái ugyan ott 1864-ben, úgy, hogy akkor a sok eső, most a szertelen szárazság miatt nem lehetett szántani, vetni. Igen ám, de ezen esőösztő széljárásnak uraivá nem lehetünk, ezt szabályozni nem bírjuk.”

Az ERTI részéről *Partos Gyula* ír részletesen az erdők vízgazdálkodásáról az Erdő 1955. évi áprilisi lapszámában: „Az erdők termelékenységének emelése érdekében szükséges intézkedések megtételéhez az erdőtalaj vízgazdálkodásának ismerete nélkülözhetetlen. Az erdőtalaj vízgazdálkodását döntően befolyásolja az erdőben folyó gazdálkodás módja. Ezzel a kérdéssel eddig keveset foglalkoztunk, azért szükségesnek tartom az erdő vízgazdálkodásával foglalkozó kutatás eredményeit ismertetni. Az erdei fák a növekedésükhöz szükséges vizet három forrásból kapják: a talajba beszivárgott csapadékból, az altalajvízből és a kondenzvízből. A felületi vízfolyás nemcsak azért káros, mert az elfolyó víz az állomány vízszükségletének fedezése

szempontjából elvész, hanem azért is, mert a termőtalajt elmossa (erózió), a völgyekben fekvő mezőgazdasági területeket eliszapolja és a műtárgyakat megromlítja.

Amint már fentebb is említettem, a talajba beszivárgó víz egy része elpárolog. A párolgás nagysága a levegő relatív páratartalmának csökkenésével és a szélesebbesség erősödésével nő. A levegő relatív páratartalma a hőmérséklet emelkedésével csökken. Mindkét, párolgást előidéző tényező hatását emberi beavatkozással csökkenteni lehet. A szélesebbesség csökkenését elérhetjük: az erdőszélek megfelelő kiképzésével, tarvágások elhagyásával, a tisztítások és gyérítések nagyobb záródásbontás nélkül való végzésével. Nagyon károsak az este-reggel fellépő gyenge talajmenti légáramlások, ez ellen az erdőszélek jó lezárásával lehet védekezni. Tarvágás helyett évekre, sőt évtizedekre elnyúló természetes felújító vágásokat kell alkalmazni.”

Szorosan kapcsolódik a témához *Lády Géza* írása is: „A vízgazdálkodás és az erdő összefüggéseit azonban nem csupán az árvizek szempontjából kell szemlélőnünk. De komoly gondot okoz az öntözővíz biztosítása is, elsősorban a Tisza vízrendszerében, amelynek vízhozama nem kielégítő, eloszlása pedig nem kedvező. Nem nyugodhatunk bele abba, hogy folyóink tavaszi vízbőssége idején sokmillió köbméter kincset érő vizünk fusson le felhasználatlanul a tengerbe – míg a nyári hónapokban amúgy is száraz Alföldünk vízhiányban szenvedjen. Itt lép előtérbe teljes súlyával erdeinknek az ország helyes vízgazdálkodásában jutott szerepe. Ezért rendkívül időszerű, hogy ezzel a kérdéssel minél többet és minél gyümölcsözőbben foglalkozzunk. (Az erdők szerepe az ország vízgazdálkodásában, Az Erdő 1956. 5. (91.) évf. 3. füzet)

Azt meg csak remélni tudjuk, hogy nem *Bíró János* által ismertetett megoldásra fogjuk alapozni a hosszú távú vízgazdálkodási fejlesztéseket. „De nem ke-

vésbbé volt meglepve maga a kutmester is, amikor csupa kíváncsiságból Marosiné vette kezébe a varázsvesszőt és az a megjelölt pont felett nála még jobban forgott, mint a kutmester kezében, aki előbb megbókkolt a dolgon, de mert olyan vesszőt bárki is készíthet magának, elutazása előtt egyet Marosinének ajánlódokozott. Én pedig valósággal elámulam, amikor a Marosiné ezt a varázsvesszőt elővette és én azt ott az ebédülőben, a teljesen mozdulatlanul tartott két kezében saját tengelye körül vígan forogni láttam.” (A vízkutató varázsvesszőről, Erdészeti Lapok 54. évf. 15-16. füzet (1915. augusztus 15.))

Referálta: **Kiss Csaba** elnök,
OEE Erdészettörténeti Szakosztály

Marosi Antal püsp. főerdőmérnök és neje a vízkutató vesszőkkel